

Gimtas kraštas

KULTŪRINIŲ RYŠIŲ SU TAUTIEČIAIS UŽSIENYJE „TĖVIŠKĖS“ DRAUGIJOS LAIKRAŠTIS

39 (659)

Vilnius, 1979 m. rugsėjo 27 d.

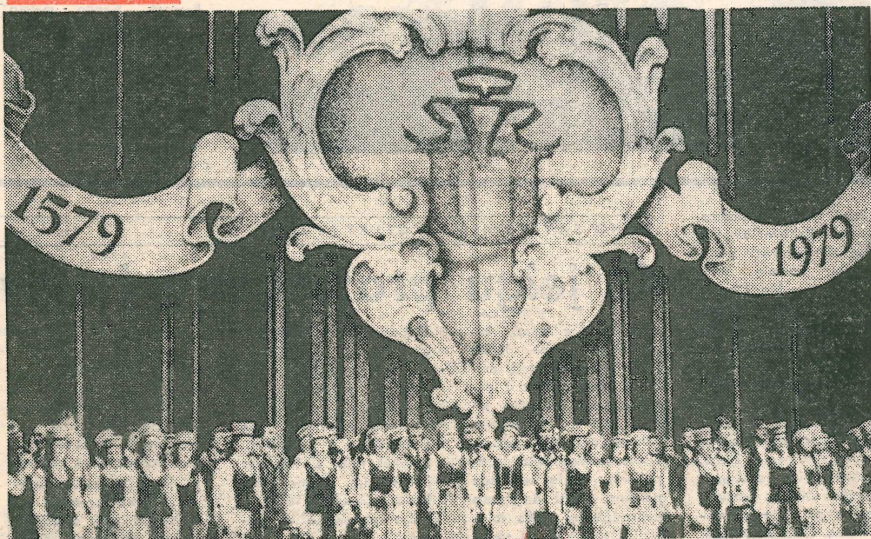
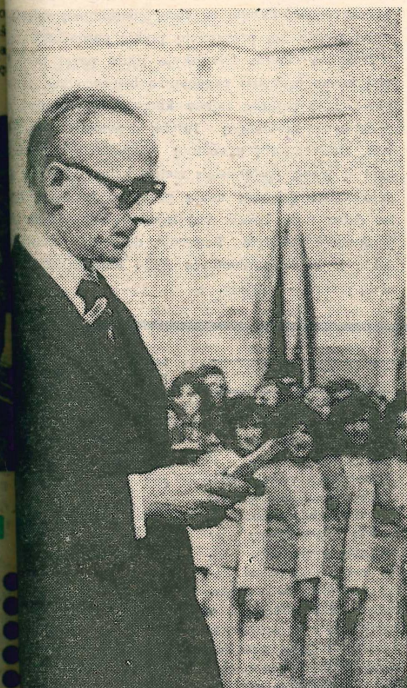

„Mums, vienai iš nedaugelio Vilniaus Almae Matris istorijoje laimingų kartų, teko minėti tokią reikšmingą. Ko gero, mes esame ir pirmoji Universiteto karta, kuri gali švęsti savo mokyklos jubiliejų taip plačiai, būdama tokia tikra dėl savo dabarties ir ateities“, — Vilniaus valstybinio V. Kapsuko 400 metų iškilnėse kalbėjo jo rektorius prof. J. Kubilius (nuotr. apačioje kairėje).

Svarbiausius iškilnių momentus primena nuotraukos: viršuje kairėje — studentų miestelyje atidengiama skulptūrinė kompozicija „V. Leninas ir V. Kapsukas“, dešinėje — jubiliejaus inauguracija Didžiajame kieme, apačioje — studentų koncertas Sporto rūmuose.

Apie šią didžią Tarybų Lietuvos kultūros ir mokslo šventę — 3 ir 8 psl.

V. Kapočiaus nuotr.

Prof. A. J. Greimas: KONTAKTAI BUVO GILESNI, IŠSAMESNI

POKALBIO SU PARYŽIEČIU PROFESORIUMI TĘSINYS. PRADŽIA —
PRAEJUSIAME NUMERYJE

Liaudies rašytojas J. Baltušis ir profesorius iš Paryžiaus A. J. Greimas atšviežino savo sentimentus kupiškėnų kraštiu.

V. Kapočius nuotr.

— Šį kartą, gerbiama profesoriau, plačiau Lietuvoje pasižvalgėte, pakeliavote, buvote ir toliau nuo Vilniaus... Tiesą sakant, intelektualas net pačiame kaimo vidury viskuo domisi savaip. Tai prašysiu ir kad trumpai apie tas konkrečias patirtis.

— Taigi... Viena kelionė, kurią man šokiame žmogiskame — draugiskame plačie suorganizavo generolas Pranas Petrošis ir rašytojas Juozas Baltušis, nuvedė mane į mano vaikystę, į mano lietuviškas šaknis Kupiškėje ir jo apylinkėse. Žmogui, kuris 50 metų nematęs šito krašto, jau nebegalima kalbėti taip, kaip mes čia lyginame mano pirmąjį buvimą su antruoju buvimu. Sitoks apsilankymas yra grįžimas į savo vaikystę ir iš viso verčia apsigyventi. Žinoma, aš galėčiau papasakoti, kaip nebeatpažinau to Kupiškio. Kaip mums reikėjo surasti ir „atstatyti“ namus, kurių jau nebėra. Kaip reikėjo surasti namus, kur mano tėvai nuomavo sau butą ir aš buvau išgąsdintas, vaikas būdamas, kalino, kuris, įkūjęs į puodynę gūva, pradėjo kaip vaiduoklis naktinė triukšmą kelti. Bet kas man buvo maloniausia — tai ta galimybė pervažiuoti per visą lietuvišką peizažą ir pasijudėti, kaip dabar atrodo lietuviškas kaimas. Mane tiesiog sužavėjo, pavyzdžiui, Anykščių rajonas, per kurį važiuojame, su tais mažais namukais, labai kvariškai sutvarkytais, gražiai lentomis išmuštais, šviežiomis, bet nekrinčiomis į eksis, nepajaujančiomis spalvomis išiliejantiems ir peizažą. Tai buvo tokia staigmena ir toks emocingas vaizdas, jog per Anykščius važiuojau, net gerbiamų bendrakaičių kalboje negalėdama dalyvauti, tiek

buvau užimtas savo asmeniškais įspūdžiais. Sitoks mūsų kaimo išsilankymas ir kartu persitvarkymas naujam gyvenimui, man atrodė, viena iš svarbiausių jums problemų — mes tai tikrai žiūrėdami esame ir galime konstatuoti pozityvius sprendimus.

— Trumpai jau minėjome Ueginių kaimą, kur teko aplankyti savotišką muziejų...

— Nuvažiuojant už Kupiškio dar toliau, patekome į svečius pas tokį muziejinių Adomą Petrauską, kuris man irgi paliko nepaprastą įspūdį. Aš žinojau, pavyzdžiui, prieš važiuodamas į Lietuvą, kad čia yra tie stogastulpiai, kad prie Druskininkų Čiurlionio kelias, kad yra liaudies menininkų dirbtuvės. Mačiau, jau čia man parodė, keletą apie tai pasakojančių dokumentinių filmų, kurie man padarė monumentalų įspūdį. Bet tiesioginis kontaktas su Adomu Petrausku... Aš pajutau, kaip mūsų liaudyje gilus gamtos daiktų ir vaizdų išlikimas, kaip suranda žmogus kur nors pelkynė medžio nupuvusias šaknis, padeda vidury sodelio ir iš to padaro abstraktų meno dalyką. Gal tas žodis „abstraktus“ ir netinka, bet jaučiau, kaip jis turi skonių prieiti prie šitų dalykų. Ir man pasakoję, kad tokių reikšinių ne vienas Lietuvoje, kad yra akmenų rinkėjai, medžio rinkėjai, kad yra arklio pakinktų rinkėjai. Sitoks reikšiny yra jaudinantis ir pagal mane labai teigiamas. Tai yra kaip tik tas laiptas, kaip iš vienos — iš kolektyvinės kultūros pereinama į individualinę ir kaip išsaugojami turtai.

Tarp kitko, pasinaudodamas proga, apsilankiau ir kiaučių fermoje, kurioje dirba Adomo žmona, dar neišėjusi į pensiją, ir

pasigėrėjau, jeigu taip galima sakyti, lietuviškomis kiaučėmis. Žinoma, apie kiaučes aš nekompetingas šnekėti, bet jaučiu, kad lyg tai irgi integruotas dalykas, kad ta veislinių kiaučių ir jaunų paršiukų globėja labai susigvenusi su savo darbu, gražiai tuos paršukus myli ir prižiūri. Man atrodė, aš nežinau, kaip plačiai, bet galima surasti tokių suderinamųjų, kaip išspręsti ekonomines ir kultūrinis problemas drauge.

— Iš tiesų, svečiuodamasis Ueginiuose, netrukote pastebėti, kad Adomas Petrauskas turi kuo džiaugtis ir kad jo žmona, sukelusi Jums simpatiją, už nuoširdumą ir už darbštumą yra gerbiama ir drąsiai gali tuo pasididžiuoti. Visuotinė pagarba darbiui ir visuotinė pagarba, kaip rašytojas Baltušis sako, keistuoliams, įdomiems jų pomėgiams. Tai bendras visų mūsų noras išlaikyti, kas liaudyje gražiausia, tauriausia ir, labai teisingai profesorius sako, — perkelti, susintetinti su nauju gyvenimu, su nauja epocha. Štai atgalviniams senovinių kupiškėnų vestuvių, kaip ansamblio režisierius Povilas Zulonas pabrėžė, irgi susijęs su parama, pritarimu nuo paprastų senų ir jaunų kupiškėnų iki pat vyriausybės.

— Štai šita sritis man ypatingai įdomi. Mat Vakarų Europoje labai griežtai skiriama du aspektai priėjimo prie tautos, tautos dalies ar liaudies papročių. Vokiečiai net turi dvi sąvokas, skiriančias folklorą nuo folklorizmo. Pastangos pasinaudoti liaudies meno ar liaudies kultūrinės veiklos elementais, juos sustiliuoti, iš jų padaryti spektaklius — būtent tai vadinama folklorizmu. Aš nesu griežtas priešintis kas šito meno formų, bet būtų klaidinga žiūrėti iš vienos pusės, kad tai yra tik liaudies kultūros išraiška ir tuo pačiu, kad tai būtų tikras, mūsų pačių sukurtas menas. O tuo tarpu grįžiant prie „Kupiškėnų vestuvių“, susidaro įspūdis, kad čia kaip tik išsaugojamas tikras folkloras, o ne sufolklorintas folkloras. Povilo Zulono ir apie jį susibūrusių žmonių nuopelnai, man atrodė, labai dideli. Ir dar teko išgirsti įdomų dalyką. Sumanyta surašyti ir iš-

leisti vienoje knygoje visų ansamblio dalyvių gyvenimo istorijas — tai yra paties ansamblio veiklos, bet kartu tas visiškai atitinka paties moderniausiems metodams, kurių pagalba prieinama prie kultūrinio palikimo, kadangi kai žmogus pasakoja savo gyvenimo istoriją, tai į tą istoriją įeina visos jo mintelaitės, visos gyvenimo supratimas ir patirtis, ir vedybos, ir t. t. Tai autentiškiausias būdas, dokumentas, pagal kurį paskui galima nagrinėti tos epochos, būtent XX a. pradžios, sakysime, kaimo sociologijos bruožus.

— Nors šiuo kartą visko neapėję, gal, gerbiama profesoriau, reziumuotumėte?

— Sintezėi tai aš nelabai gal tinka vien dėl to, kad man teko matyti tiek žmonių, kalbėtis tiek įvairiomis temomis, kad mano galvoje dar kol kas nesuklostė dalykai, ir aš jaučiu, lyg kažkas suklastai, bet nežinau, ką gi aš pats apie tai manau. Bet bendras įspūdis, aš pasakyčiau, yra toks, kad iš viso žmogiški kontaktai, kuriuos aš turėjau, šį kartą gal dėl to, kad ilgiau buvau, o gal dėl to, kad ir tam tikrą kultūriniai pasikeitimai įvyko per metus, — šitie visi kontaktai buvo ir kartu gilesni, atviresni ir išsamiesni. Aš čia jaučiausi mažiau svetimas ir labiau savas, išgyvenas panašias problemas. Ir, taigi, man šitas tam tikrų kultūrinių bendrų tendencijų buvimas, tendencijų, kurios pasireiškia tiek Universitete, tiek institutuose, tiek ir tarp visų meno profesijų žmonių, yra labai reikšmingas dalykas, nes man atrodė, kad tai sudaro tam tikrą lyg tai bazę tam, ką vadiname kultūros gyvenimu. Pavyzdžiui, kalbėdami apie miestus, kur jie bebūt pirmiausia žiūrime, ar tas miestas turi kultūrinį gyvenimą. Ir štai mano toks įspūdis, kad Vilniaus miestas tikrai turi savo kolektyvinį kultūrinį gyvenimą, stoties su problemomis, jas bando spręsti ir kad čia yra gyvastigumo toks pažadas ir įrodymas, galbūt teisingiau — įrodymas ir pažadas. Mano kontaktai per paskaitas, per siauresnius kolkolokviumus, kuriuos aš turėjau, man asmeniškai parodė domėjimąsi iš įvairių sričių atejusių žmonių įvairiomis ir kartu panašiomis problemomis. Susidarė įspūdis, kad mano — baigėsi egoistiskai — kad mano ta kelionė buvo ne tik man asmeniškai malonumas, bet kad ji buvo ir man naudinga ir kad aš savo grašį įnešiau ir buvau naudingas, kad galėčiau jausti savo krašto ritmą ir pulsą.

Kalbėjosi VILIJUS BALTRUNAS

LAISKAI, ISTRAUKOS

JAUNIMAS KELIAUJA I LIETUVĄ

Gerbiama redakcija, nuostandžiai dėkoju už laiške. „Gimtąjį kraštą“ atidžiai skaitau. Džiaugiuosi Lietuvos sportininkų laimėjimais tarptautinėse varžybose. Nuostabu, kad mūsų tauta užaugina tiek daug atletų, gražiai pareikščių įvairiose sporto šakose. Garbė Tarybų Lietuvai — didžiulioji ir mes, Vakarų Vokietijoje gyvenantis lietuvių jaunimas.

IŠ VISOS ŠIRDIES

Nebe pirmą kartą atvažiuoju į tėvų žemę ir kiekvieną kartą randu ją pagarbėjusią. Džiaugiuosi kiekvieno savo tautiečių pasiekimu, jų gerais ir gražiais darbais.

Norėčiau iš visos širdies padėkoti gerbiamai Leonadai Diržinskai, „Tė-

Čia, Miunchene, gana veikli yra tautinių šokių grupė „Ratukas“. Kartais mus nepaprastai pradžiuoja draugai, sugrįžę iš kelionių po Tarybų Lietuvą. Dalijamės kartu jų išgyvenais įspūdžiais. Jaunimo nebaigia įvairūs gėsdinimai, apkalbinėjimai, atkalbinėjimai. Jis keliauja ir keliaus viešnagėn į Tarybų Lietuvą iš visų pasaulio šalių nesulaikoma, o lojė šunys pakely pradeda nufilti. Jaunimas atsiveža iš Lietuvos tai, ko čia pradėjo netekti: meilę tėvų žemei, jos kalbą, papročiams, kultūrai.

B. ČEPULEVIČIUS
Miunchen, VFR

viskės“ draugijai, jos pirmininkui Pranui Petroniui, visiems kitiems, su kuriais man teko bendrauti, už geras dienas, praleistas tėviškėje, už tą džiaugsmą, kurį jūs man suteikėte.

Linkiu visiems savo tautiečiams didelių laimėjimų jų darbuose, laimės jų gyvenime. Šėkau iki pasimatymo, nes tikiu, kad dar susitiksiame.

JULIA
ANDRIULIENĖ

Belgijos sostinėje Briuselyje gyvenantis rašytojas Eduardas Cinzas, kuris pora kartų lankėsi Tarybų Lietuvoje ir kurį respublikos literatūros mitytojai pažįsta iš Vilniaus spaudoje skelbtų beletristikos kūrinių, pesikalbėjų bei recenzijų, parašė dar vieną knygą. Naujasis E. Cinzo romanas, pavadinamas „Trys liudies dienos“, yra tarytum jo 1975 m. išėjusio romano „Raudonojo arklio vasa“ tęsinys. „Tryjų liudies dienų“ rankraštį E. Cinzas išsiuntė A. Mackaus knygų leidimo fondui Cikagoje,

IŠ UŽSIENIO LIETUVIŲ KULTŪRINIO GYVENIMO

kur išleistas dvi pirmosios knygos — novelių romanas „Brolio Mykolo galvė“ (1973 m.) bei „Raudonojo arklio vasa“ (1973 m.). „Vagos“ leidyklai Vilniuje įteiktas jo apsakymų rinkinys.

Pernai aukščiausiai minėtieji Cikagos leidejai išleido londoniško Kazimiero Barėno penkiolikio apsakymų rinkinį „Kilogramas cukraus“. Jame pasakoja-

ma apie Anglijos lietuvių — Antrąjo pasaulinio karo pabėgėlių — buitį, o pora apsakymų skirta prieškarinio Lietuvos kaimo gyvenimo prisiminimams. K. Barėnas yra išleides šešias knygas. Penkias ankstesnias knygas (nuo 1953 m.) K. Barėnas išleido Europoje (pirmą — Vakarų Vokietijoje, kitas — Londone), kur jis daug metų tvėrkė literatūrinis „Nidos“ leidyklos reikalus;

paskutiniąją iš jų knygą buvo novelių romanas „Dvidešimt viena Vėreika“, išėjęs 1971 m. (ištraukos iš jo skelbtos Tarybų Lietuvos periodikoje ir knygoje „Emigrantų diena“). Naujauja K. Barėno knyga skiriasi nuo ankstesniųjų puošnesne išvada (Londone išleistas visos buvo vienodo, standartinio pavidalo).

Cikagoje taip pat pasirodė Kanadoje gyvenančio poeto Henriko Nagel rinkinys „Prijaukintasis kalak“ (72 psl.).

VYTAUTAS
KAZAKEVIČIUS

Poliglotas iš Leningrado

Kai Leningrado valstybinio universiteto dėstytoja Sergejė Chalipovą klausia, ar tikrai jis moka 25 užsienio kalbas, jis atsako: „Tai padauginta. Aš moku viso labo dvidešimt...“ Iš tikrųjų jis studijavo 40 kalbų ir prireikus gali susikalbėti bet kuria iš jų.

Dabar S. Chalipovui truputį virš keturiasdešimties. Jau baigdamas vidurinę mokyklą, Sergejus Chalipovas mokėjo anglų, prancūzų, suomių ir šiek tiek švedų kalbas.

Susizavėjęs nulemė profesijos pasirinkimą. S. Chalipovas įstojo į Užsienio kalbų instituto švedų skyrių. Dėstytojai mokė jį švedų kalbos, o lygia greta studentas S. Chalipovas studijavo savarankiškai

norvegų, danų, islandų kalbas. Trečiame kurse jis išlaikė egzaminą iš visų Skandinavijos kalbų ir dar pridėjo prie jų olandų.

Ir vis dėlto skandinavistika negalėjo kitus pomėgius. Padirbęs keletą metų po instituto baigimo vertėju Leningrado institute „Giprobum“, Sergejus įstojo Leningrado universiteto filologijos fakulteto aspirantūron. Jo kandidatinė disertacija buvo paskirta švedų kalbos gramatikai.

Filologijos ir Rytų kalbų fakultetui įsikūrę viename pastate. Pertraukose tarp „savo“ paskaitų Sergejus Chalipovas pradėjo lankyti užsimeimus grupes, studijuojančios arabų kalbą, ir po mėnesio išėjo dviejų semestrų progia-

mą. S. Chalipovas savarankiškai įsisavino trejų metų kursą, o „pamogai“ išmoko turkiškai ir persiškai...

Tarp kalbų, kurias moka S. Chalipovas, yra labai retų. Pavyzdžiui, frizų, kuria kalbama šiaurinėse Olandijos provincijose, ir tai tik kaimuose. Farerų kalba naudojama daugiau kaip 40 tūkst. žmonių. Jis mokosi naujų kalbų, naudojantis bet kokia galimybe. Kalbą, jis mokė angli kalbos studentų iš mordvijo krašto. Padėjo jai mokytis egzaminui ir tuo pačiu mokėsi gimtosios kalbos. O dėstydamas švedų kalbą studentams iš Vietnamo, išmoko vietnamietiskai. Jis bar mane patraukė japonų kalba — kalba Sergejus Chalipovas — Stengiuosi skaityti visa, ką apie Tekančios saulės šalį.